

Mihail Kogalniceanu - Dacia literara Introductie

Ideologia promovata de revista Dacia literara, asa cum se reflecta aceasta intr-o opera literara studata.

Revista "Dacia literara", aparuta la 30 ianuarie 1840, la Iasi, reprezinta, in literatura romana, un ecou mult asteptat al romantismului, un manifest intarziat al acestuia, fiind comparabila cu publicatii similare din celelalte literaturi europene, cu "Il Conciliatore" (1818-1819), al lui Silvio Pellico, in Italia, sau cu revista "Atheneum" (1798-1800), a fratilor Schlegel, in Germania. Romantismul este curentul literar european aflat intr-o expansiune permanenta, cuprinzatoare, cu apogeul in primele decenii ale secolului al XIX-lea, dar cu productii literare aparute si mult mai tarziu, dupa ce ecourile miscarii se stinsesera. Romantismul devine, cu timpul, mai mult decat un curent literar si o miscare culturala, devine o stare de spirit, marcand permanenta unei metafizici a gandirii, contrapusa unui materialism suparator si simplist, chiar unui realism care coboara in banal si in cotidian aspiratiile umane.

"Dacia literara" este legata nemijlocit de numele lui Mihail Kogalniceanu, care stabileste in "Introductie" cateva din preceptele ce stau la baza miscarii romantice de la noi, pornind de la o conditie esentiala, subliniind, inca* din fasa, autonomia factorului estetic: politica trebuie exclusa din preocuparile revistei, ca un fapt neviabil, nesatanatos, care micșoreaza vigoarea creatoare a unui popor. Principiul, cel mai important este, in perioada de proiectare a conceptului de natiune, afirmarea duhului national: "O foaie care parasind politica s-ar indeletnici cu literatura nationala."

Criteriul estetic este conexat asadar cu acela al promovarii specificului national. Literatura trebuie sa fie originala si specific nationala. Imprumuturile, traducerile din alte limbi nu constituie o solutie a momentului literar de la 1840: "traductiile nu fac literatura" si "istoria noastra are destule fapte eroice, frumoasele noastre tari sunt destul de mari, obiceiurile noastre sunt destul de pitoresti si de poetice". Faptele trebuie luate din istoria poporului roman si, pentru o convingatoare demonstratiei Kogalniceanu, chiar in acest prim numar al revistei, publica nuvela istorica "Alexandru Lapusneanul" a lui Costache Negruzzi, capodopera a genului, ca o modalitate de a exprima programul revistei.

"Dacia literara" continua idei valoroase promovate nu cu multi ani inainte de reviste'din toate cele trei provincii romanesti: "Curierul romanesc" (aparut in 1929), al lui Ion Heliade Radulescu, in Muntenia, "Albina romaneasca" (1829), a lui Gheorghe Asachi, in Moldova, si "Foaia pentru minte, inima si literatura" (1838), a lui Baritiu, in Transilvania. Istorismul romantic se coreleaza in mod natural cu valorificarea folclorului, a bogatei creatii populare romanesti: "obiceiurile noastre sunt destul de pitoresti si de poetice, pentru ca sa putem gasi si la noi sujeturi de scris, fara sa avem pentru aceasta trebuinta sa ne imprumutam de la alte natii". Imitatia trebuie abandonata, ca un motiv de stagnare, fiind necesar ca literatura romana sa-si aiba propria existenta, diferita de continutul altor literaturi.

Nuvela istorica "Alexandru Lapusneanul" raspunde cel mai bine programului promovat de revista "Dacia literara", ca o ilustrare a ideilor cuprinse in "Introductie". Negruzzi imprima nuvelei o viziune

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

in primul rand romantica, prin valorificarea unor fapte din istoria nationala si prin crearea de tipuri vii, puternice, sfasiate launtric de tendinte si manifestari contrare. Scriitorul se inspira din cronica lui Grigore Ureche, "Letopisetul Tarii Moldovei", capitolul "Cand au omorat Alixandru-Voda 47 de boieri", descriind una dintre cele mai sangeroase pagini din istoria nationala, comparabila, in cruzime, cu unele scene din piesele lui Shakespeare. Interesul pentru realizarea culorii de epoca, pentru ilustrarea exceselor personajului principal, a cruzimii maladive si demonice a acestuia, antitezele marcate dintre personaje (Lapusneanul - Ruxanda), atmosfera de arhaitate, de mister si de imprezibil apartin tot romantismului. Acestea sunt insa incluse intr-o structura compozitionala echilibrata, de sorginte clasicista, cu o naratiune concentrata, densa si o tensiune crescanda, un conflict puternic, asemanator unei piese de teatru. Aspectul de opera dramatica este accentuat de structurarea nuvelei in patru capitole, patru acte, cu o situare spatio-temporala distincta, fiecare avand cate un motto definitoriu: "Daca voi nu ma vreti, eu va vreu...", "Ai sa dai sama, doamna!", "Capul lui Motoc vrem...", "De ma voi scula, pre multi am sa popesc si eu...". In fine, realismului, care aparea la orizont, i se subsumeaza detasarea obiectiva a scriitorului fata de faptele prezentate, omniscienta creatorului si in principal scena de masa a pedepsirii boierului Motoc, prima de acest fel din literatura romana, urmata curand de aceea din "Ciocoi vechi si noi" (1863), de Nicolae Filimon, si apoi de altele in "Tanase Scatiu" (1895), de Duiliu Zamfirescu, si "Rascoala" (1932), de Liviu Rebreanu. O nota de autenticitate, de reconstituire veridica a epocii este data si de limbajul folosit, arhaizant, desprins parca direct, prin documentare stiintifica, din cronicile lui Grigore Ureche sau Miron Costin. Teme ca vanitas mundi si fortuna labilis se pot desprinde cu usurinta din cuprinsul nuvelei. Mreaja puterii, care il cuprinde pe Lapusneanul, este inselatoare: ca atatia oameni de-a lungul istoriei, el ajunge la apogeu, apoi se prabuseste. Toate maririle, toate excesele si cruzimile, intr-un perfect stil baroc, duc in cele din urma la caderea personajului principal.

Ca nuvela exemplara, de un perfect echilibru compozitional, "Alexandru Lapusneanul" isi concentreaza toate luminile asupra personajului principal, in scopul conturarii trasaturilor sale caracteristice. De altfel, aceasta si este deosebirea esentiala a nuvelei de povestire, specie literara foarte asemanatoare ca dimensiuni si modalitati narative: povestirea este creatoare, in primul rand, de atmosfera, ca in "Hanu Ancutei", de pilda, pe cand nuvela ilustreaza, prin diverse modalitati de caracterizare, personajul de prim-plan. Figura complexa, demonica, stranie, cruda ca si vremea in care traieste, Alexandru Lapusneanul este unul dintre personajele tragice al istoriei romanilor.

Amploarea dramei sale este impresionanta, G. Calinescu spunand despre nuvela ca "ar fi devenit o scriere celebra ca si "Hamlet", daca limba romana ar fi avut in ajutor prestigiul unei limbi universale". Lapusneanul este, ca atatia domnitori care nu au putut ajunge la puterea si faima lui Stefan cel Mare, un personaj istoric minor intr-o epoca decadenta, venit rusinos in tara cu ajutor strain, pentru a pune ordine in interesele boierilor si ale norodului.

Nuvela exceleaza in prezentarea unor scene si actiuni zugravite in acvaforte, prefigurand, sub semnul barocului, prin exces de cruzime, elemente ale naturalismului. Descrierea bolii si agonia mortii din ultimul capitol, cu scena in care Spancioc si Stroici ii toarna muribundului otrava pe gat, desclestandu-i dintii cu varful cutitului, se desfasoara intre atroce si oroare.

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

Decrepitudinii fizice i se adauga inasa, de-a lungul nuvelei, maladivitatea psihica a voievodului, care genereaza spectacole si tablouri terifiante, indeosebi in scena executiei celor 47 de boieri. Dupa ce le arunca trupurile pe fereastra, el le oranduieste, cu propriile maini, capetele, expuse impersonal pe masa de ospat, "dupa neam si dupa ranguri", intr-un fel de piramida a vietii si mortii, un simbol sinistru al deriziunii si al vanitatii vietii umane, care isi cauta implinire in deliciae inselatoare ale puterii. Caci, in intregul ei, nuvela "Alexandru Lapusneanul" este o reflectie asupra destinului, asupra tentatiilor si limitelor fiintei umane care nu isi gaseste echilibrul si forta de a-si reprima fantasmale launtrice si instinctele infernale. si, totodata, o expresie a aplicarii ideilor "Daciei literare" in domeniul literaturii valoroase.

-Eseu structurat cu urmatoarele cerinte:-

1. Criticismul junimist. Ilustrarea ideilor exprimate in eseu se va face prin referire la unul dintre studiile critice de referinta ale lui Titu Maiorescu si la ideile exprimate in alte texte literare si/ sau nonliterare studiate, semnificative pentru directia literara si culturala, promovata de Junimea. (100) Eseu argumentativ, pornind de la o afirmatie critica:
2. Rolul lui Titu Maiorescu in dezvoltarea literaturii romane din a doua jumatate a secolului al XIX-lea, pornind de la urmatoarele evaluari critice cu privire la mentorul Junimii. "A introdus exigenta in literatura. [...] A fost modern in gandire". (Ioana Parvulescu, "In intimitatea secolului" 19).
Tratarea subiectelor poate combina informatiile, din cele doua eseuri urmatoare.

-Eseu-

Junimismul este un curent cultural si literar din a doua jumatate a secolului al XIX-lea, cuprinzand o intreaga pleiada de scriitori, istorici si filozofi care schimba radical evolutia literaturii si a culturii romane. Este intemeiata, ca asociatie literara, culturala si stiintifica, in 1863, la Iasi, de cinci tineri veniti de la studii din strainatate, Petre Carp, Vasile Pogor, Theodor Rosetti, Iacob Negruzzi si Titu Maiorescu. Pogor si Carp se formeaza la scolile din Franta, ceilalti la universitatile germane, in timp ce conducatorul de drept al gruparii, Titu Maiorescu, de origine ardeleana, studiaza atat la scolile din Franta, cat si la cele din Germania. Titu Maiorescu se dovedeste un spirit de formatie clasica, receptiv la valorile stiintei, critic lucid al fenomenului cultural anterior din Romania, proaspat regasit prin Unirea de la 1859, dar si din celelalte tinuturi romanesti.

Prima etapa de activitate a tinerilor junimisti se inscrie in perioada ieseana, ilustrata mai ales prin actiuni de culturalizare, prin prelegeri populare cu o tematica diversa. Astfel, pana in 1864, Titu Maiorescu tine zece "prelegeri populare", in timp ce Carp si Pogor cate doua, moda aceasta raspandindu-se si dobandind subiecte unitare, incepand mai ales cu anul 1866. "Elementele de viata ale popoarelor" si "Cartile omenirii" sunt cateva dintre temele abordate de conferentiarii de la Junimea. Din anii 1874-1875, ciclurile se axeaza pe problemele nationale ale limbii si literaturii noastre. Un moment memorabil il reprezinta anul 1867, cand se infiinteaza, sub conducerea lui Iacob Negruzzi, "Convorbiri literare", una dintre cele mai importante reviste din literatura romana, cu aparitie neintrerupta pana in martie 1944 (din 1970, reapare la Iasi, intr-o serie noua, prin

transformarea unei reviste locale, "Iasul literar", in "Convorbiri literare").

Spiritul critic este trasatura cea mai importanta a Junimii, constand intr-o evaluare de ansamblu a societatii romanesti si a noilor institutii ale statului roman, cuprinsa in celebra teorie a formelor fara fond, care stipuleaza ca intreaga evolutie de dupa 1848, poate chiar mai devreme, de pe la 1820, sta sub semnul unei inautenticitati funciare, care a falsificat intregul spirit public romanesc. Formele neautentice, imprumutate fara spirit critic, nepotrivite realitatilor romanesti, sunt repudiate, respectul adevarului fiind una dintre calitatile extreme impuse de mentorul Junimii, Titu Maiorescu. Acestei idei fundamentale ii sunt supuse, prin analiza critica, toate compartimentele manifestarilor sociale, politica, stiinta, invatamantul, teatrul, artele frumoase, care, in lipsa unui corespondent profund in realitatile autohtone, sunt "productiuni moarte, pretentii fara fundament, stafii fara trup, iluzii fara adevar".

In studiul "in contra directiei de astazi in cultura romana" (1868), Titu Maiorescu semnaleaza fara echivoc eroarea in care se afla societatea romaneasca a timpului, pregatind demersul junimistic ameliorator: "Inainte de a avea partid politic, care sa simta trebuinta unui organ, si public iubitor de stiinta, care sa aiba nevoie de lectura, noi am fundat jurnale politice si reviste literare si am falsificat si dispretuit jurnalistica. Inainte de a avea invatatori satesti, am facut scoli prin sate, si inainte de a avea profesori capabili, am deschis gimnazii si universitati si am falsificat instructiunea publica...". Titu Maiorescu deschide astfel calea "directiei noi" in cultura romana, supunand unei radiografii critice uneori necrutatoare grafia in limba romana, eruditia imprastiata, "betia de cuvinte", stilul bombastic, retorica haotica si confuza, aplecandu-se cu mare atentie asupra literaturii, careia ii dedica studii esentiale pentru evolutia literelor romanesti, incepand cu "Directia noua in poezia si proza romana" (1872), prima lucrare in care il mentioneaza pe Mihai Eminescu, "in fine, poet in toata puterea cuvantului", imediat dupa Vasile Alecsandri. intreaga sa opera de mentor si de critic literar este, de altfel, subordonata acestei idei dominante, care, pusa in practica, se regaseste in scrierile marilor clasici, in unele capodopere de necontestat ale acestora.

Prin faptul ca i-a adunat pe mai toti marii scriitori ai epocii si personalitatile remarcabile din stiinte, ca a avut un program ideologic si cultural care a promovat valorile artistice autentice si exigenta in procesul de creatie, indrumandu-l spre desavarsire. Junimea reprezinta un fenomen complex, cea mai importanta miscare literara din a doua jumătate a secolului al XIX-lea.